

# POPRAVENÍ Z POLITICKÝCH DŮVODŮ: PŘÍPAD PLZEŇ

23.9.2025 - Petr Mallota | Krajský úřad Plzeňského kraje

**Problematika politických poprav v Československu v období vlády KSČ dlouhodobě přitahuje pozornost veřejnosti. Unikátní kolektivní monografie s názvem Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu, na kterém pracoval tým historiků a archivářů pod vedením Petra Malloty více než 15 let (a která má rozsah 3 600 stran) mapuje všechny doposud známé tragické kauzy.**

Tisková konference spojená s prezentací knihy, jež získala Hlavní cenu Miroslava Ivanova za literaturu faktu, se uskutečnila dnes ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje. **Prezentace pro širší veřejnost pak začíná v 17 hodin tamtéž. Akce proběhnou za přítomnosti zástupců Plzeňského kraje a zástupců Ústavu pro studium totalitních režimů. Přítomni budou také potomci popravených špkt. Josefa Kučery a kpt. Václava Ženíška.**

## BRUTALITA TOTALITNÍHO REŽIMU

Justiční vraždy představují jednu z nejbrutálnějších a zároveň nejsofistikovanějších forem teroru. Tento násilný akt totiž umožňuje nejen přímou fyzickou likvidaci skutečných či potenciálních politických odpůrců, ale z hlediska ovládnutí společnosti zahrnuje také celou řadu dalších funkcí (zastašování „nepřátel“, mobilizace vlastních příznivců, ideologická indoktrinace apod.). Politické popravy na základě rozhodnutí soudu ale zároveň zachovávají zdání legitimity.

## „Nová kolektivní monografie Ústavu pro studium totalitních režimů a Nakladatelství Academia,

na které po mnoho let pracovaly tři desítky historiků a archivářů napříč odbornými institucemi, mapuje formou jednotlivých životopisných hesel, koncipovaných jako případové studie, všechny doposud známé tragické kauzy popravených z politických důvodů v komunistickém Československu, celkem se jednalo o 232 osob,“ popisuje Petr Mallota, hlavní editor rozsáhlé monografie.

„Rozhodujícím milníkem na cestě k politickým popravám v Československu byl ‚Vítězný únor‘, jímž padla poslední země střední Evropy do osidel komunistické diktatury,“ dodává.

## MRAZIVÁ STATISTIKA

Největší množství rozsudků smrti po „Únoru 1948“ bylo vyneseno a vykonáno za prezidentské éry Klementa Gottwalda. Šlo o 180 osob (tj. 77,6 % z celkového počtu), za Antonína Zápotockého došlo k 46 popravám (19,8 %), za Antonína Novotného byl hrdelní trest vykonán v šesti případech (2,6 %). První exekuce se konala rok po komunistickém uchopení moci, v únoru 1949 (Slavoj Šádek), ta poslední v listopadu 1960 (Vladivoj Tomek). Nejmladší obětí se stal Jaroslav Kysela, kterému bylo v době popravy ve věznici Praha-Pankrác jen 18 let, 8 měsíců a 17 dní! Na šibenici umíral dlouhých deset minut. Jeho ostatky úřady odmítly vydat rodině a později je nechaly záměrně zničit.

*„Tato publikace je mimořádným příspěvkem nejen k české historiografii, ale i k naší kolektivní paměti. Připomíná temné kapitoly minulosti, které se odehrávaly i tady, v Plzni – ve věznicích, na popravištích, v soudních síních. Osudy lidí, kteří byli popraveni z politických důvodů, nelze považovat za pouhou minulost. Jsou varováním, co se může stát, když stát přestane chránit svobodu a místo práva vládne ideologie,“ uvedl Libor Picka, radní Plzeňského kraje pro oblast kultury,*

**památkové péče a cestovního ruchu**, když dodal: „Jsem hrdý na to, že naše krajská metropole může být hostitelem představení tak důležité knihy. Věřím, že se stane nástrojem vzdělávání, ale i piety – a že pomůže novým generacím pochopit, jak křehká může být demokracie, pokud ji nechráníme.“

## **POPRAVENÍ DŮSTOJNCI 11. PĚŠÍHO PLUKU**

Mezi popravenými s přímou vazbou na město Plzeň figurují důstojníci 11. pěšího pluku v Plzni, škpt. Josef Kučera (1916–1952), plk. Ladislav Svoboda (1893–1952) a kpt. Václav Ženíšek (1917–1952). Ti se stali oběťmi rozsáhlé konstrukce komunistických zpravodajských služeb, tzv. akce Irena.

## **POPRAVENÝ HRDINA PRVNÍHO I DRUHÉHO ODBOJE**

Ve věznici Plzeň-Bory ukončil kat 21. června 1949 život hrdiny prvního i druhého odboje, gen. Heliadora Píky (1897–1949). Šlo přitom o jedinou poúnorovou politickou popravu v Čechách, která byla vykonána mimo věznici Praha-Pankrác.

## **POPRAVENÝ DOZORCE I PŘÍSLUŠNÍK POLICIE**

S Plzni jsou spjati také příslušníci vězeňské stráže Čeněk Petelík (1917–1950) a příslušník SNB Josef Sporka (1910–1951). Prvně jmenovaný byl jednou ze tříobětí tzv. „borské vzpoury“, druhému se staly osudným kontakty s protikomunistickým podzemím.

## **OSUDY, KONTROVERZE, POLITICKÉ PROCESY**

Práce samotná je rozčleněna do dvou oddílů. První 3 svazky obsahují kromě 232 životopisných studií popravených z politických důvodů úvodní studii k tématu, v níž čtenáři naleznou například informace o metodách vyšetřování komunistickými bezpečnostními složkami, o fungování tzv. třídní justice či údaje o osudech ostatků popravených. Na ni pak navazují kopie vybraných dobových dokumentů. Čtvrtý svazek zahrnuje studie k 34 osobám, jejichž případy lze v převážné míře označit za mimořádně kontroverzní. Jedná se o kauzy, které leží na hranici mezi politickými a kriminálními delikty, či ji dokonce překračují. Kromě jednotlivých lidských osudů kniha přibližuje celkový stav bádání a zasazuje popravu do širšího rámce politických procesů. Publikace obsahuje okolo 2 500 archivních dokumentů a fotografií, mnohdy zcela unikátních, jež byly získány jak z veřejných archivů, tak ze soukromých sbírek.

[www.ustrcr.cz](http://www.ustrcr.cz)

---

### **Mgr. Petr Mallota (1980)**

Hlavní editor unikátní monografie absolvoval Pedagogickou fakultu UK, obor dějepis – základy společenských věd. Od roku 2008 pracuje v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se jako historik věnuje zejména tématu třetího odboje (pokus o ozbrojené protikomunistické povstání v roce 1949, zpravodajské aktivity čs exilu, ilegální letáky a tiskoviny...) a represí v Československu padesátých let 20. století (především téma popravených z politických důvodů).

Tiráž:

PETR MALLOTA A KOL.: POPRAVENÍ Z POLITICKÝCH DŮVODŮ V KOMUNISTICKÉM ČESKOSLOVENSKU

**Odpovědný redaktor: Vojtěch Němec**

**Redaktora publikace: Jitka Šmídová a kol.**

**Odborný redaktor: Jan Synek a kol.**

**Jmenný rejstřík: Josef Schwarz**  
**Obrazová redaktorka: Lucie Veselá**  
**Technický redaktor: Jiří Raška**  
**Obálky navrhl a zpracoval: Jakub Krč**

**Vydání první, Praha 2024**

<https://www.plzensky-kraj.cz/popraveni-z-politickych-duvodu-pripad-plzen>